

שולחן ערוך	שולחן ערוך	יום	יום	ליקוטי מוה"ר	ליקוטי הלכות	משנה ברורה	נוכחי	שולחן ערוך
רע"ב: ה"א	קסו	קסו	קסו	רנו	רנו	רנו	קסו	רע"ב: ה"א
רע"ב: ה"ב	קסו	קסו	קסו	רנו	רנו	רנו	קסו	רע"ב: ה"ב
רע"ב: ה"ג	קסו	קסו	קסו	רנו	רנו	רנו	קסו	רע"ב: ה"ג
רע"ב: ה"ד	קסו	קסו	קסו	רנו	רנו	רנו	קסו	רע"ב: ה"ד
רע"ב: ה"ה	קסו	קסו	קסו	רנו	רנו	רנו	קסו	רע"ב: ה"ה
רע"ב: ה"ו	קסו	קסו	קסו	רנו	רנו	רנו	קסו	רע"ב: ה"ו
רע"ב: ה"ז	קסו	קסו	קסו	רנו	רנו	רנו	קסו	רע"ב: ה"ז
רע"ב: ה"ח	קסו	קסו	קסו	רנו	רנו	רנו	קסו	רע"ב: ה"ח
רע"ב: ה"ט	קסו	קסו	קסו	רנו	רנו	רנו	קסו	רע"ב: ה"ט

בקרני אורה



יו"ל ע"י קהילת חסידי ברסלב
בנשיאות הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

447 | פרשת וישב | כ' כסליו תשפ"ו

דבר המערכת

בימי ההכנה לקדושת חנוכה התכנסו בני קהילתנו בירושלים עיה"ק ובבית שמש לכנסי חיזוק לקראת הימים הקדושים והמאירים הממשמשים ובאים, יחד עם עצרות זכרון, להתעורר ללמוד מדרכיו של ראש חברתנו הבלתי נשכח ומנושאי עול ההנהגה הרוחנית במוסדותנו הק', ה"ה הרה"ח ר' חיים בנימין וורטהיימר ז"ל אשר יום פטירתו חל בעצם ימי החנוכה הבעל"ט.

ברם זכור האיש הזה לטוב, בעוצם פעלו במסירות נפש למען הכלל, הן במסירת שיעורים תמידין כסדרן להמון אברכים ובחורים מתוך יסורים קשים ומרים ב'טלטולי דגברא ודאורחא, והן בהקדשת כל כוחותיו למען ביסוס והצלחת הנהגת המוסדות כולם, החל מחבורות צעירי הצאן, חבורות הבחורים והאברכים וכל שאר פעולות הקודש למען אנשים נשים וטף.

כל אלו נעשו כאמור ביגיעה עצומה ובטירחה שלא תתואר, אך מתוך אהבה ושמחה מופלאה. בקרבו בערה אש של אמונת חכמים ואהבה והתקשרות עצומה לצדיק בהם חי בתמימות ופשיטות, ועל כך הפקיר את כל אשר לו. הנחת רוח הגדול ביותר עבורו הייתה להפריח ולשגשג את ענינו של רבינו הקדוש, וכל מה שהיה קשור להצלחתו זו היה בעינו קודש קדשים.

בכינוסי הזכרון נשמעו דבריהם של משפיעי אנ"ש על החובה והזכות ללכת בדרכו ולהתעורר כל אחד לפי מדרגתו לשמש את הצדיק ולעשות כל מה שביכולתנו בכל לב ונפש להצלחת עסקו הקדוש אשר כולנו שותפים בו. לשם כך אין צריך להיות 'עסקן' או בעל השפעה מרובה, צריך רק קצת רצון ושימת לב לרצות להטות שכם במה שנוגע לו וביכולתו, ולוותר מעט ממנוחת עצמו למען הצלחת הכלל.

הבה נזכור שהצלחת חיינו תלויה באהבה והתקשרות זו לצדיק, ועליה הובטחנו ש"על ידי התקשרות לצדיקים אמתיים זוכים לתשובה שלימה, ולכפרת עוון, ולהמתיק ולבטל כל הדינים, ונעשה עי"ז יחוד קובה ושכינתיה" (ליקוטי עצות, צדיק קיד).

העורכים

אודה פי' אשר ללב

בעיניו קשים ומרים כמה מאות שנים, ובפרט השם יתברך שידוע כל העתידות ומי כמותו יודע שכל העולם הזה הבל וריק כצל עובר, ואין שום טובה של העולם הזה נקראת בשם טובה כלל. ואין שום טובה ורחמנות נקראים בשם טובה כי אם כשיצמח מזה איזה טובה וישועה לעבודת השם יתברך. וכל הטובות והניסים והנפלאות שהשם יתברך עושה עמנו בכל יום ובכל עת, הכל הוא רק מה שהוא יתברך חושב מחשבות לבל ידח ממנו נדח לעולם והוא מסבות מתהפך לפעלם, באופן שיזכה האדם למה שיזכה אם ירצה".

חכמת יוון, שכידוע רצתה לעקור ולהשכיח את התורה, הכניסה חכמה בעולם של 'תרבות הגוף'. הם פיתחו חכמה שלימה איך ליהנות בעולם הזה ולשכוח מעולם הבא שהיא התכלית. עד היום מופנית כל חכמת הגויים שנובעת מחכמת יוון איך ליהנות יותר ויותר בעולם הזה, ולעומת זאת חכמת הצדיקים מיוסדת על ההיפך הגמור, איך למצוא עצות לפרוש יותר ויותר מתאוות עולם הזה ולהינצל מן השקר המר המטעה כל כך בעולם.

וכך מלמדנו רבי נתן (שם, שבת ו, א): "כי עיקר חכמות הצדיקים שהם החכמים האמתיים הוא, להשתדל לפרוש את עצמם מזה העולם לגמרי, עד שזכו לזה בשלימות ששברו כל התאוות בתכלית עד קצה האחרון לגמרי ופרשו עצמם מזה העולם מכל וכל ולא נשאר להם שום דגדוג וריח משום תאוה של זה העולם". ולעומת זאת: "החכמים של השקר, עיקר חכמתם כולם הם רק בשביל תאוות עולם הזה. כמו שרואים בחוש במחקרים, שכל חקירתם הוא בעסקי עולם הזה ותאוותיו, איך לעשות כלים נאים באמנות גדול וכיוצא בזה, שהכל הוא בעסקי עולם הזה לצורך הגוף. ואפילו שאר חכמות הדקים יותר, כל חכמתם וחקירתם בהם כולם בשביל תאוות הגוף ומידותיו הרעים, וכל חקירתם וחכמתם הוא בשביל איזה תאוה ומדה רעה" (שם).

"ועל כך - הוא מוסיף (שם, אות ז) - 'העיקר הוא אמונת חכמים, להאמין ולהתקרב לצדיקים שהם הם החכמים האמתיים, כי כל חכמתם לחשוב על תכליתם החלפית העולם העובר בעולם קיים לנצח, שרק זה נקרא 'חכמה', שאין שום חכמה רק ליראה את ה' ולפרוש מזה העולם לגמרי".

רבי נתן מבאר שם בהמשך דבריו (שם אות ח) שחכמי יוון שוחטים את האדם הכרוך אחר חכמה שקרית זו ועוקרים אותו מחיי נצח, ועל כך מלמדת אותנו התורה הקדושה בפרשתנו שיוסף הצדיק נמכר לפוטיפרע סריס פרעה שר

המשך בעמוד ד'

פיו מלא הלל והודאה, ממש השגחה פרטית מופלאה. הוא בכלל לא חשב על כך, בהיסח הדעת גמור הגיעה הישועה הנפלאה. כמה חלם לצאת לבלות במקום נופש אך לא היו לו האמצעים לכך. כל כך רצה לקנות לעצמו כמה תענוגי מותרות שמחמת חסרון כיס היו רחוקים מהישג ידו, ועתה זכה, ה' הרחיב לו ומילא משאלות לבו, הוא קיבל סכום כסף גדול ממקור לא צפוי וביכולתו להגשים חלומותיו. הוא מודה ומהלל בכל לב ונפש על כל החסד והטוב שעשו עמו מן השמים...

עומדים אנו בשערי קדושת חנוכה, מקור כח הוודאה לכל השנה כולה, וחובה עלינו להתבונן על מהותה של הודאה שעומדת ברום רומי של עולם, על מה עלינו להודות ומה התכלית בהודאה זו.

רבי נתן (בליקוטי הלכות, נשיאת כפיים ד, ז) מגלה לנו באופן ברור: "עיקר הוודאה הוא על ישועת הנפש! על הניסים והנפלאות והטובות שהשם יתברך עושה עם כל אחד ואחד מישראל בכל יום ובכל עת ושעה, שמסבב סיבות לטובתו בכל עת באופן שסוף כל סוף יהיה לו תיקון לנצח על כל פנים, ואם ירצה יוכל לזכות על ידי זה למעלות גדולות ונפלאות בכל עת שירצה להתעורר לשוב להשם יתברך, כי השם יתברך טוב לכל תמיד ורחמי על כל מעשיו".

רק על כך צריכה שתהא עיקר הוודאתנו, שכל מה שנעשה עמנו ברוחניות ובגשמיות מהווים סיבת התקרבות לה' יתברך. כי ישועה וטובה נחשבים לישועות וטובות באמת רק כאשר נצמחת מהם טובה נצחית לאדם. מי שקיבל ישועה גשמית שהועילה רק לכך שיוכל ליהנות בעולם הזה ולבלות בטוב ובנעימים, מבלי שהדבר יקרב אותו יותר לה' יתברך - אין זו לא נחשבת טובה כלל. אפילו חולה שהתפרא או בעל חוב שזכה לצאת מחובותיו, הרי עיקר הוודאה צריכה להיות על שזכה מעתה להתקרב על ידי זה לה' - אם על ידי שהוסרה המניעה לעבודתו יתברך או עצם ההכרה בגדולתו ורחמי שגורמים להשתעבד אליו ביתר שאת - אך עצם הטובה כשלעצמה אינה כלום.

וכהמשך דבריו הבורעיים שם: "וזה ידוע שעיקר הרחמנות והטובות אמיתיות הוא טובה הנצחית, לזכות להתקרב לעבודתו יתברך באמת, וחוף מזה הכל הבל. ובודאי אין עיקר רחמי השם יתברך לתת לאדם פרנסה ובריאות וכיוצא בזה, כי מה יתרון לו בכל זה אם לא יזכה ח"ו על ידי זה להתקרב אליו יתברך. כי בודאי אין זה נקרא טובה ורחמנות אם יתנו לאדם אלף אדומים או יותר במתנה ואחר כך יכו וייסרו אותו

פניני אור

אמרות טהורות מרביה"ק ותלמודיו

שָׁמְעוּ פְעַם אֲנָשֵׁי-שְׁלוֹמֹנָה אֶת רַבִּי חֵיִיִּקֵּל מִתְפַּלֵּל עַל הַצִּיּוֹן שֶׁל רַבְּנֵי וְאֹמְרִי: "אַתֶּם הֲרִי אֲמַרְתֶּם שְׂאֵדָם שְׂאִינוֹ לֹמַד וּמְסִים אֶת כָּל הַשָּׁם אֵין מְאִיר עֲלָיו 'צֶלֶם אֱלֹקִים', וּבְכֵן הַמְּלִיצוֹ טוֹב בְּעַד גְּדֵי שִׁיזְכוּ וְיִלְמְדוּ וְיִסְיִמוּ אֶת כָּל הַשָּׁם".

(שיח שרפי קודש)

תגובות והערות
3323796@gmail.com
ניתן לקבל את הגיליון באימיל מידי שבוע

הדל"נ 4:01 • נין ההמה 6:26 • מוזק"ש 8:13
צאת השבת 5:16 • צאה"ש לר"ת 5:54

אתרוג נאה בחנוכה...

ברכה נישט מאכן" = "בימי הסוכות, אפילו אם תמציאנה שאלות באתרוג, אם הוא על כל פנים כשר אפשר לברך עליו ומקיימים בזה מצות עשה. ובימי חנוכה, אף אם יהיה האתרוג נאה ומהודר לאין ערך, לא ניתן לברך עליו!" (שיש"ק החדש, שם).

כך שהבעל דבר אכן מעדיף להשפיע 'מוחין דגדלות' והתלהבות הלב לאותם 'מתחכמים', ובלבד שיתפללו שלא בזמנה... כשם שישמח להשיג עבורם אתרוג מהודר בתכלית ההידור ובלבד שלא ינענעו בו אלא בחנוכה...

וכפי שהוסיף רבי לוי יצחק בנדר ז"ל בעת אשר הזכיר סיפור זה:

"מורם מהמסופר לעיל שאותם אנשי הצדיק החפצים לקיים את השולחן ערוך ולהתפלל בעתה ובזמנה עם הנץ החמה, או על כל פנים בזהירות על זמן קריאת שמע וזמן תפילה - עליהם יניח עצמו הבעל דבר בכל כוחו לבלי להניח אותם להתפלל. ואילו לאלו שמתפללים אחרי זמן התפילה - אזי יתכן שתפילתם תהיה משובחת ונאה כאותו 'קארפינער אתרוג', שכן הבעל דבר יעמוד לעזרתם של אלו האנשים, לסייע בעדם להתפלל נאה. אמנם, אתרוג נאה זה הנו 'בימי חנוכה', כי הבעל דבר כבר לכד אותם במצודתו להתפלל אחרי הזמן.

על כן אל יפול לב האדם בחשבו שאילו היה מתפלל מאחר יותר היה מתפלל טוב יותר, רק יחזק את עצמו להתפלל בזמנה עם כל כח ההתחזקות שקיבלנו מרבינו הקדוש וממוהרנ"ת, ותפילתו תהיה בעזרת השם כ'קארפינער אתרוג בימי הסוכות' כיאה וכיאות" (שם בהערה).

האדם שלא לאכול מצה בפסח, רק ימתין עד חג השבועות שאז יהיה לו מוחין דגדלות... היצרה ד' אלקי ישראל בעבודה זו!?" (דרך פיקודיך מצוה, פ"ז).

והעצה היחידה לעמוד נגד 'חכמות' אלו, היא אך ורק: שמירת ההלכה בתמימות ופשיטות!

ההלכה - שניתנה לנו על ידי הקב"ה - היא זו שקובעת את זמנה המדויק של התפילה, כפי שהיא קובעת את זמנם ואופן קיומם של כל מצוה ממצוות התורה, כך שגם אם מישוה מתחכם לקיים אותם בהידור גדול יותר שלא בזמנם, אינו אלא טועה.

שכן, גם אם התפילה מצד עצמה מעוררת התפעלות, הרי ש"עבר זמנה בטל קרבנה"...

"והנה לדעתם יש מקום גם כן לאכילת מצה אחר הפסח ולישב בסוכה אחר חג הסוכות, ומי ראה כזאת?! והאיך אפשר לשום בר דעת לומר כן?! רק את הכל עשה יפה בעתו ועת לכל חפץ" (סור מרע ועשה טוב, הסופות מהרצ"א, פרק ב אות לה).



"לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים" (קהלת ג, א) והתפילה העלוכה ביותר בזמנה, חשובה לאין ערוך מתפילה מרגשת ונלהבת שלא בזמנה... וכפי שהמשיך מוהרנ"ת באותה הזדמנות ואמר:

"אין סוכות, אפילו ס'ועט זך געפינען מיט שאלות, אויב איז ער נאר כשר, קען מען מאכן א ברכה און מען איז מקיים א מצות עשה. חנוכה, דער שענסטער אתרוג, קען מען קיין

לכבוד ימי החנוכה הקדושים, ראינו לנכון להזכיר שוב אזהרה חמורה לבלי לנענעו בלולב בימי החנוכה...

ובכן, עדיין אין אף שוטה שיעלה על לבו לנענעו בלולב בימי החנוכה, אך עדיין יש כאלה שצריכים להזכירם שחסור לעבור על זמן תפילה בשום פנים ואופן...

ויש לדעת, שכשם שאין מנענעים בלולב בימי החנוכה גם אם מצאו אז אתרוג נאה ומהודר שלא היה שכיח בימי הסוכות, כך אין מתפללים תפילת שחרית אחר זמן תפילה גם אם מתפללים אז תפילה מהודרת.

וכדבריו המאלפים של מוהרנ"ת, כמסופר: "כשהיה מוהרנ"ת בגליציה, ראה שם רב אחד שהתפלל שחרית בצהרים אחרי זמן התפילה, בנעימות והתלהבות ובהתעוררות גדולה, ומאד מצאה תפילתו חן בעיני מוהרנ"ת, והתפעל ממנה. נענה מוהרנ"ת ואמר בצחות: "דאס איז א קארפינער אתרוג, אבער אין חנוכה..." = "זהו אתרוג יפה ומהודר כאתרוגי קורפו, אבל בחנוכה..." (שיש"ק החדש ג, תל).

ואף שהיצר הרע מתלבש במצוות, שראוי לאחר מעט את זמן התפילה כדי שיוכלו להתפלל במוחין דגדלות - אין זה אלא טעות ושקר.

וכפי שכבר הזהיר בעל ה'בני יששכר', ז"ל: "לא יאבה להתנהג בשום אופן במנהג העוקר איזה הלכה דברי תורתנו הקדושה, כגון לבטל עונת קריאת שמע ועונת תפילה בזמנים שקבעו חז"ל. הגם שיפתוך כמה אנשים מתחכמים לדעתם באומרים שמון הצורך להמתין עד שירגישו יפעת שפעת מוחין דגדלות, תדע ידידי שזה עצת היצר. הגע בעצמך: אם יעלה בדעת

ישראל קדושים

מראות ברע' מה כתיב בתריה 'מלך ביפיו תחזינה עיניך'... היוצא מדברינו: אם באים לחשבון - אוי לאותה בושה ואוי לאותה כלימה! מה מחליפין במה, חושך בעד אור, מוות בעד חיים, כליון והפסד בעד להיות נצחי, להיות נובר באשפתות ובזוהמא במקום להיות מבני היכלא דמלכא, לראות מלך ביפיו!



העקשן יצליח

היה איש אחד שהיה קדוש ופרוש, אמנם בכל פעם היה נופל, ואחר כך שב לקדושתו, וכך היה אתו תמיד, שנפל וחזר ושוב נפל וחזר, וביקש לרבי חיים וואלאזינער ז"ע שישאל להגר"א מוויילנא ז"ע מה יהיה ממנו, והשיב הגר"א זצ"ל בזה הלשון: "העקשן יצליח".

וזה עיקר קיומנו, אחר שסבלנו במשך הגלויות כ"כ צרות בגשמיות ורוחניות, וסוף כל סוף נשארנו... באנו עד סוף כל הדורות ועודי עמך... ועדיין אנו אווזים בו ודבוקים בו ומשתוקקים לעבודתו, כמוכא בתפילה לל"ג בעומר בליקוטי תפילות. וזה הכל מגודל עקשנות של כלל ישראל, כי ישראל אע"פ שאינם נביאים הם בני נביאים הם.

וכבר אמר רבינו הקדוש: "צריך להיות עקשן גדול בעבודת ה'!". כלומר שרביה"ק גילה שגם כל איש ישראל הפרטי - תלוי עיקר תיקונו בזה שאחר כל מה שעבר עליו ועובר עליו - לא יתייאש בשום אופן שבעולם, בעקשנות דקדושה ובמסירות נפש לא להיכנע. וזה עיקר תקוותינו לנצח - העקשן יצליח!

לזה שהוא מאמין בשני עולמות". כי על ידי שהאדם מקושר בעולם העליון, בעלמא דאתי, ששם למעלה מהטבע - על ידי כן נכנע הטבע לפניו. וזה תלוי בזה, כמוכא בדבריו הקדושים: "ודע, שאין קיום האמונה אלא על ידי בחינת ברית, בבחי' 'ובריתי נאמנת לו'".



יש ענין שנתהפך הכל למוכה

וצריכים לדעת שכל מה שעובר על האדם בכלליות ובפרטיות, בגשמיות וברוחניות, הכל הוא כדי להביאו אל תיקונו לפי שורש נשמתו, ואם בורח תמיד אל הש"ת ואינו מתפעל ואינו מתייאש מהעבר - זוכה שנתהפך הכל לטובה גמורה, הירידות לעליות והעונות לזכיות.

ובעתים הללו ירדה הזוהמא והטוואמא ומיילאה כל חללא דעלמא, וזה עיקר ה'מאורי אש' שמביא רבינו הקדוש [בתורה ס"ז תנינא] שמביאים כליון ואבדון וחושך - היפך המאורי אור - שהם אור הגנוז, אור הנצחי של החיים נצחיים לעולמי עד ולנצח נצחים.

וזה לעומת זה, לפני הבעל בחירה ניצבת ועומדת בחירה שקולה אם להחליף עולם עובר בעולם עומד לעולמי עד, אם להמיר תאוה של רבע שעה או פחות - לחיות של חיים נצחיים לעולמי עד ולנצח נצחים. "והוי מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה, ושכר עבירה כנגד הפסידה".

ומוכא במדרש: "כל מי שרואה דבר ערוה ואינו זן עיניו ממנה, זוכה להקביל פני השכינה, מאי טעמא - 'ועוצם עיניו

משומר הברית בורחים כל הקליפות!

מוכא מרבינו הקדוש [בחי מוהר"ן אות תר"ט] על הפסוק "ויסב אלקים את העם דרך המדבר ים סוף". אם מידת הדין שולט חז"ל [בבחינת יסב 'אלקים' את העם], אזי 'דרך המדבר ים סוף' - הדרך והעצה לדבר 'מיוסף', צירוף של "ים סוף".

ונפל בדעתי לחדש בדבה"ק הג"ל של רבינו, כי לכך נקרא ים 'סוף', כי ע"י שנקרע וגילה על ידי כך אלקותו יתברך בעולם שזה תכלית ו'סוף' כל הנבראים גם הדוממים וצומחים וכו' לגלות אלקותו ית' - זה היה מבחינת יוסף, כמו שאמרו חז"ל "הים ראה וינס" מה ראה - "וינס ויצא החוצה", שעל ידי שהכניע יוסף וישיב וביטל את התאוות הקשורות לטבע הגשמי, ונעלה למעלה מדרך הטבע, עי"ז כשראה הים ארונו של יוסף - ביטל גם הוא את הטבע שבו לכבודו של יוסף, כי נפל פחד יוסף עליו, לכן 'וינס'. ומוכא בספר שערי אורה מהרה"ק רבי יוסף גיקטיליא. כי ע"י קדושת היסוד שורה על האדם השם שד"י, שאור השם הזה הוא בספירת היסוד, וע"י אור השם הזה בורחים ממנו הקליפות, לכן נקרא שד"י על שם שמשדד את הקליפות ומשדד את המערכות, היינו מערכת השמים, וידוע שהטבע והמזל מנהיג הקב"ה על ידי מערכת השמים.

ומתאים מאד מה שמוכא בספר המידות "אין עושים נס לנואף", כי על ידי שבירת התאוה משברין את הטבע ומתקשרין למעלה מדרך הטבע, וגם הוא שולט על הטבע, ואין הטבע והמזל שולטין עליו, כי הוא למעלה מהם, בבחינת "ויוסף הוא השליט".

ועוד מוכא בספר המידות "אין הקב"ה עושה מופתים אלא



מנהג הדריידל

מנהג מיוחד יש בימי החנוכה, שאין דבר כזה בשום מקום אחר, והוא המנהג לשחק בדריידל, כי תמיד כל המנהגים מבוססים על איזה מצוה או הלכה או השקפה מיוחדת, אבל לא שמענו שיהיה מנהג לשחק משחק.

ובשו"ת חוות יאיר (סי' קכו) מביא שהיה מנהג קדום לשחק במשחקים שונים בחנוכה ולא רצו לשנות המנהג, וכך הוא כותב: 'נהירנא כד הוינא טליא נמנו ורבו בעלי תקנות, ובראשם אדוני אבי הגאון מוהר"ש זצ"ל, לשנות מנהג קדום הנהוג שלא לשחק כל השנה רק בימי חנוכה, והרע בעיני אדוני אבי החסיד שיהיו ימי נס הקבועים להודות ולהלל מיוחדים לשחק וקלות, וביקש לאסרם ולקבוע תחתיהם ח' ימי אידם שבני אדם נשארים בבתיהם, ולא עלתה בידו כי לא הסכימו לשנות מנהג.'

ויתכן שיסוד המנהג נשתרבו ממה שהיה נפוץ בזמנם לשחק במשחקי הקלפים 'קארטיג' בחנוכה, וכידוע שכל הגדולים הרעישו על זה, לפי שהיה מושך מאוד והיו מבטלים מתורה בגלל זה, ויש במשחק הזה חשק גל ומרויחים ומפסידים כסף על פי גורל המשחק. ולכן הנהיגו לשחק במשחק הדריידל, כי כל מה שאסרה התורה התירה התורה כנגדו (ע"י בני יששכר סקלו מאמר ב סי' יב והחיד"א בספר לוד דוד פ' כח שהרעישו על משחק הקארטיג).

והרבה מגדולי החסידות כתבו רמזים על משחק הדריידל, כמובא בשיחות הר"ן (מ) שהוא רמז על זה שכל הבריאה וכל העולמות מתגלגלים ומתהפכים, ולכן חקוק על הדריידל ראשי תיבות נה"ש

שהוא נבדל גלגל ה'יולי' ש'פל. ובמדרש פנחס להרה"ק רבי פנחס קאריצער ז"ע (אות רכב) שהוא ראשי תיבות נ'רות ש'מונה ה'לל ג'מור. וכן **הבני יששכר** (שם) נתן בזה כמה רמזים וכתב שמנהג ישראל תורה היא לשחק בדריידל של עץ.

גם בספר מאיר עיני חכמים (שער יח פ"ב) נתן טעמים על המנהג וכתב שלפי כללי המשחק אם נופל אות ש' או נ' אז אין לוקחים ומרויחים כלום, וכשנופל אות ג' או ה' נוטלים ומרויחים מעות. שאם נופל הדריידל על אות ש"ן הוא שטע"ל, שצריך לתת ולשלם לקופה. ואם נופל על אות נ"ן הוא ניש"ט, שאינו זוכה בכלום. ואם נופל על אות גימ"ל הוא גאנ"ץ, שמקבל כל הקופה. ואת ה"א הוא העלפ"ט, שמקבל חצי מהקופה. ונתן רמזים לזה.

והיו מגדולי ישראל ששחקו בעצמם בדריידל לקיים המנהג, החתם סופר ז"ע שיחק לביל אחד של חנוכה בדריידל של כסף. כן היה נוהג הרה"ק רבי יצחק מנעסכיז ז"ע והרה"ק בעל הדברי חיים מצאנז ז"ע ועוד גדולים לשחק בדריידל.

מדברים אלו ניתן ללמוד שהיות וכל יסוד המשחק יש בה רמזים נפלאים ומושתת על מנהג ישראל, פשוט שיש להקפיד לשחק על דריידל שכתוב עליו אותיות נה"ש ולא בדריידל שאין עליו אותיות או שהחליפו הפ"א עם השי"ן. ובספרים הנ"ל מבואר שהמנהג היה לשחק דוקא עם דריידל שחקוק האותיות על ד' הצדדים ולא על דריידל שטוח שמצוי היום.

בל תאחר על נדר במחשבה

אכן אם נאמר שההתחייבות של מי שבירך הוא מדין נדרי צדקה שחל במחשבה, הרי זה נשנה במחלוקת הפוסקים, דבגמרא שבוטות (כא) מבואר שתרומה והקדש של במחשבה נגלמד מפסוק 'כל נדיב לב'. ושלשולחן ערוך (י"ד סי' רנח וי"ג וי"ד סי' ר"ב סי' ח) מובא שני דעות אם נדרי צדקה דינם כהקדש, ופסק הרמ"א לחומרא. אכן אפילו אם דין צדקה כהקדש, עדיין יש לומר שהוא רק במצות עשה, ואין על זה לאו של בל תאחר למי שמאחר נדרו. וכן כתב בשו"ת בית יצחק (ח"ב סי' עו), אמנם כאמור משאר הפוסקים משמע שיש בל תאחר על נדר שעשה הגבאי בשעת מי שבירך.

תבוא לדינא

היוצא מזה שמקדמת דנא היה נהוג להתחייב בנדר בעשיית מי שבירך, ואין חילוק אם אומר 'בעבור שנודר' או 'בעבור שיתן', בכל אופן יש להתחייב שמתחייב כנדר. פרט אם אומר הגבאי אומר 'בעבור שנדר' בלשון עבר דלשיטת המהרש"ם אינו נדר, ומי שחושש שישכח לשלם עדיף יותר לומר בלי נדר, אך אף על פי כן יש להיזהר שלא לשכוח משום ודובר אמת בלבבו.

בפ"ת סי' רנח סק"א) אי אפשר לעשות נדר על ידי שליח, ואם כן לשיטתם כשהש"ץ אומר מי שבירך בעבור שנודר או בעבור שנתן לא חל הנדר, וכסברא זו כתב בספר ערך שי (י"ד סי' רג סי' ה) דמטעם זה אין עוברים בכל תאחר.

אמנם בשו"ת שבת הלוי (שם) כתב עליו: לדידי אין מקום לומר כן, דכיון שהעולה שרוצה לנודר עומד שם בשעת אמירת החזן עדיף משליחות דעלמא כיון דשומע בשעת האמירה ומקבל בליבו מה שזה אומר ולפעמים הוא מסדר לו כמה לנודר, ולא גרע מנדרי צדקה במחשבה שפסק הרמ"א (סי' רנח סי' א) שחלים על האדם ואסור לחזור בהם. ע"כ. וכן נראה מדברי הפוסקים הקדמונים הנ"ל שהנדרים של מי שבירך שהיה עושה החזן הוא חיוב גמור על האדם לעבור עליו בכל תאחר. ואפילו אם אינו עונה אמן, עצם הדבר ששומע ומסכים אליו הרי זה כנודר במחשבה שחל על האדם.

אמנם אם העולה לתורה אינו מסכים בליבו לדברי הגבאי, וגם לא ביקש ממנו לעשות מי שבירך, פשוט שלא חל עליו שום חיוב, וראיתי בהליכות אבן ישראל (פ"ח הע' 19) שאפילו אם עונה אמן לא חל עליו התחייבות, שהוא עונה על הברכה ולא על הנדר.

נדרי צדקה במי שבירך

סי' יא הערה א) שנוהגים בכל המקומות לידור רבבים לצורך עניים, והנהיגו זאת בהסכמת חכמי הדורות שאם היו אומרים בלא נדר היו הרבה אומרים ולא משלמים, ועת לעשות לה' הפרו תורתך, וסמכו על מה שיתבעו הגבאים ממנו מה שנדר.

שיטת האלף המגן לומר 'בעבור שנתן'

אמנם באלף המגן (על מטה אפרים סי' תקפ"א סי' קב אות א) כותב שיש להיזהר שלא לעשות נדר ממש במי שבירך, וכה כתב: 'ויזהר הש"ץ בבית הכנסת שלא יאמר במי שבירך 'בעבור שנודר פב"פ לצדקה' רק שיאמר 'בעבור שנתן', ומכל מקום גם בזה דין פוסק צדקה רבבים יש לו, ומוצא שפתיו לא ישנה, דאם לא כן גונב דעת העליון והבריות'. ע"כ.

ויש לכוון דבריו על פי מה שכתב בספר שבט מוסר (פ"כ אות טו) בשם ספר החסידים שאף על פי שכתבו התוספת שנודרים בעת צרה הני מילי בדורות הראשונים שהיו בטוחים בעצמם שלא ישנו את דבריהם מכל מניעות שבעולם מה שאין כן בדורות אחרונים. ע"כ. וכנראה שעל פי דבריו הדיפו בסידורים את הנוסח 'בעבור שיתן' במקום 'בעבור שנדר'.

לפי הנ"ל נכון לומר 'בלי נדר'

והנה גם בשו"ת שבט הלוי (ח"ד סי' קכה) העלה שלמעשה המנהג הכי טוב כאלה שלא מזכירים כלל לשון נדר בעשיית מי שבירך, כדי שלא לבוא לידי מכשול.

אמנם בעיקר דברי האלף המגן תמה הגר"י בלוי ז"ל בספרו צדקה ומשפט (פ"ד סק"ג) מה מועיל הלשון 'בעבור שנתן' הלא גם מי שאומר 'אתן לצדקה' נחשב כנדר, ובנדרי צדקה אין צריך לומר בלשון נדר דוקא ובכל לשון של התחייבות חל עליו חיוב כנדר, כפי שנפסק בשולחן ערוך (סי' רג סי' ו"ד וש"ך סי' ד וסי' רנז סי' א) דכל זמן שלא אמר בפירוש בלי נדר הרי זה כנדר. ולפי צריכים לומר בפירוש בנוסח המי שבירך 'בעבור שיתן בלי נדר'.

לשיטת המהרש"ם 'בעבור שנדר' אינו כלום

סברא הפוכה מצינו בשו"ת מהרש"ם (מפתחות ל"ד סי' רא ובח"ה סי' פד) שכתב שאם הש"ץ אומר נוסח המי שבירך בלשון עבר 'בעבור שנדר' אינו נדר, אפילו אם העולה אומר לו סכום התרומה, שהרי זה כאומר 'נדרתי ליתן' בשעה שלא נדר עדיין שאינו כלום (עי' י"ד סי' רלב סי' ב בסוף ההגה). ולפי דבריו נמצא שאם הגבאי רוצה שיחול ההתחייבות לא יאמר 'בעבור שנדר' רק 'בעבור שיתן' או 'בעבור שנתן', שאז זה מורה על לשון התחייבות להבא, וזה להיפך מסברת המגן האלף הנ"ל.

ומשמע מדבריו שאפילו אם המתברך עונה 'אמן' על המי שבירך שבנוסח 'בעבור שנדר' אין זה נחשב כמתחייב עצמו, מכיון שלא ענה רק על מה שאמר המברך בלשון עבר.

אם נחשב כנדר על ידי שליח

יש עוד להעיר שלדעת הרבה פוסקים (יעו'

מקור מנהג המי שבירך

השבוע למדנו בשולחן ערוך הלכות שבת (סימן רפ"ד סי' ז') 'נהגו להזכיר אחר קריאת התורה נשמות המתים ולברך העוסקים בצרכי ציבור כל מקום לפי מנהגו'. גם נהוג לעשות מי שבירך לכל עולה בתורה והוא נודר צדקה, כפי שכתב הרמ"א (סי' שו סי' י"ז) 'יש אומרים דבמקום שנוהגין ליתן לקורא בתורה מי שבירך ונודר לצדקה או לחזן, דאסור בשבת לפסוק כמה יתן, והמנהג להקל דהא מותר לפסוק צדקה'. ע"כ.

נוסח ההתחייבות לצדקה

בסידורים הנדפסים ישנם שינויים בצורת ההתחייבות לצדקה בנוסח המי שבירך. בכמה סידורים נדפס הנוסח 'הוא יברך את פלוני בן פלוני בעבור שנודר צדקה ויתן כך וכך לבית המדרש'. ויש סידורים שהנוסח היא 'בעבור שיתן כך וכך לצדקה'. ויש 'בעבור שיתן כך וכך בלי נדר לצדקה'. ויש שאין פורטים הסכום ואומרים 'בעבור שנדר לצדקה לבית המדרש', או 'בעבור שיתן לצדקה', 'בעבור שנדר לצדקה בלי נדר'. וכן עוד רבים.

האיסור לנודר לצדקה

והנה בשולחן ערוך בהלכות צדקה (י"ד סי' רנז סי' ד) נפסק; 'צריך לזהר מלידור, ואם פוסקים צדקה וצריך לפסוק עמהם יאמר בלא נדר'. ולכאורה דין זה היה צריך להיאמר גם לענין מי שבירך, שיש להיזהר שלא להתחייב בתורת נדר כדי שלא להיכשל בעוון נדרים, ולפי זה הנוסח הנכון לומר 'שיתן לצדקה בלי נדר'.

מנהג קדום לעשות נדר במי שבירך

אמנם מלשון הרמ"א בהלכות שבת הנ"ל משמע שהיה המנהג להתחייב בנדרי צדקה ממש בשעת מי שבירך.

וכן יוצא מפורש ממה שכתב הרמ"א בהלכות צדקה (שם סי' א) שיש איסור בל תאחר כשהגבאי תובע את הנדרים שנודרים בבית הכנסת בשעת קריאת התורה, שכתב שם הש"ך (סק"ז) 'היכא שנדר על ידי שליח ציבור בבית הכנסת ליתן צדקה הואיל ויודע הגבאי שחייב צדקה לא עבר עד דתבע ליה הגבאי'. וכוונתו למי שבירכו השליח ציבור בשעת עשיית מי שבירך והכריז שתורם לצדקה. כפי שמפורש במקור הדברים באור זרוע הלכות צדקה (סי' ה) שכתוב שם 'היכא שברכו שליח ציבור בבית הכנסת ליתן צדקה'.

והטעם שהקילו לעשות נדרים כתבו הראשונים הישערי תשובה לרבינו יונה (שער ג אות עד) והריטב"א (נדרים י. ד"ה כתב רבינו) שעל ידי זה מתרבים נותני צדקה לבית הכנסת, 'ובתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל ידרו נדרים לחזק ידים רפות'. וכן הביא החיד"א (ברכ"י י"ד סי' רג סק"א) בשם האריז"ל שאם על ידי זה מעשה אחרים מצוה היא.

וכן כתב הגר"מ מפינטיין ז"ל (דברות משה נדרים

הרה"ק רבי אהרן מטשערנאביל זי"ע (א)

רבי נחמן טולטשינער (א)

ומקרבן לתורה

קבוצת חסידים חזרה פעם מנסיעה אל הרה"ק רבי אהרן מטשערנאביל. שמחתם הרקיעה שחקים על זכיתם לשהות בצל קורתו של הצדיק, וזו ניכרה על פניהם היטב. פגש בהם איש גס ומגושם והתקנא בהם על גודל התענוג שניכר עליהם, אותו אדם שטעם מכל תענוגי ותאוות העולם הזה ידע אל נכון כי מעולם לא חש תענוג שכזה כפי שמרגישים כעת החסידים, אי לכך חשקה נפשו גם הוא להתענג בעונג נשגב זה... פנה אליהם האיש בהצעה שהוא מוכן לממן להם עוד פעם נסיעה כזו ובלבד שיצרפוהו עמהם, אך התנה עמהם מראש שתשלום כל ההוצאות תלויה בכך שגם הוא ירגיש בנועם עריבות התענוג הזה...

החסידים העניינים ששו על ההצעה כמוצאי שלל רב, כי ידעו שירחק היום עד שיזכו לערוך שוב את הנסיעה לרבי, והסכימו בחפץ לב.

בבואם אל הרבי סיפרו לו החסידים על ה'עיסקה' שסגרו עם אותו אדם, וקיוו שהרבי יקיים אף הוא את חלקו ויעורר את נשמתו של אותו יהודי. במשך כל השבת לא הרגיש אותו יהודי שום הרגשה מיוחדת, וכבר חיכה בקוצר רוח לצאת השבת לשונו לביתו, ואף תכנן לתבוע מהחסידים את החזר ההוצאות ששילם עבורם.

אך בעת הסעודה-שלישית ניצתה לפתע בלב היהודי רשפי התעוררות עצומה לתשובה שמעולם לא הסכין להם, והחל לבכות ללא הפוגה, בצאת השבת הוא פנה מעצמו אל החסידים ובקשם להישאר כאן עוד תקופה כדי לקבל דרך תשובה מהרב.

כששאלו החסידים את רבי אהרן לפשר הדבר, ביאר להם, שבמשך השבת חיפש אצלו נקודה טובה שבאמצעותה יהיה לו אחיזה אצלו להנשטות לתחיה, ורק בעת הסעודה השלישית גילה שפעם אחת בעת ששקוע היה בסעודתו בשבת קודש הפליט ללא משים "לכבוד שבת קודש" ובכך מצא מקום לאחוז בו ולהעלותו על דרך מלכו של עולם.

ספרי החסידות מצילים מפגעי הזמן

כמו כן מסופר, שפעם בא אליו יהודי ירא שמים והתלונן בפניו שיש לו נסיונות קשים במלחמת היצר, שאלו רבי אהרן, איזה ספרי התעוררות הוא רגיל ללמוד, השיב לו, שהוא לומד בספרי מוסר. אמר לו רבי אהרן שלא די בכך, שכן בזמנינו עם התגלות אורו של הבעל שם טוב יש ללמוד ולהגות בספרי החסידות מתלמידי הבעש"ט כדי להינצל מפגעי הזמן.

"יעצט זעה איך אז צדיקים טאנצן"

סיפר החסיד רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל: בשנת תקע"ט היתה שמחת הנישואין הידועה והמפורסמת של רבי ישראל נכד רבינו הקדוש (בן רבי יצחק אייזיק ומרת שרה'קה בת רבינו) עם בתו של רבי אהרן מטשערנאביל, הכלה מרת חיה שרה. החתונה הזאת

המשך מעמוד א'

הטבחים, לפי ש'עיקר חכמות חיצוניות היתה תחילה במצרים ואחר כך קיבלו מהם חכמי יוון, ובשלב זה הוכרח יוסף הצדיק לירד למצרים [כדי להכניעם], ואז נמכר תחילה לשר הטבחים שהוא תוקף הסטרא אחרא של מצרים, כי כל הצדיקים עוסקים בהצלת ישראל מחכמה שקרית זו.

רק על כך אנו מודים ומהללים בחנוכה - שזכינו להתקרב לצדיקים אמיתיים שמדריכים אותנו לתעב את תאוות עולם הזה ולהתרחק מהם ולבקש רק את התכלית האמיתית. וכמו שמבאר שם בהמשך (שם, אות יט) שזה ענין "ההלל של חנוכה,

של נכדי גדולי הצדיקים הערישה והתפרסמה בעולם; 'די חתונה האט געש'ט און געשיינט אין דער וועלט'. ונסע מוהרנ"ת עם שאר אנשי שלומנו לקהילת קודש מטשערנאביל להשתתף בחתונה הגדולה לשמוח ולשמח. וכנזכר ב'ימי מוהרנ"ת' (חלק ב' סימן 1) "בשנת תקע"ט אז היתה שמחת החתונה של נכד רבינו ז"ל הוותיק המפורסם המופלא מורנו הרב ישראל שיחיה בקהילת קודש מטשערנאביל עם נכד הרב החסיד המפורסם מורנו הרב מרדכי נרו יאיר משם". תיכף אחר החופה קיימו אנשי שלומנו המצוה של 'כיצד מרקדין' (מצוה טאנצן) ורקדו מתוך שמחה והתעוררות גדולה. כן היו נוהגין אנשי שלומנו תמיד, שתיכף אחר החופה היו רוקדין הרבה בשמחה גדולה ומתוך התעוררות (רל"ו).

הסב"ק רבי מרדכי המגיד מטשערנאביל היה אז חלוש מאד, ועל כן פנה לחדרו לנוח מיד אחרי החופה, בתוך כך נשמעו בחדרו היטב קולות הריקודים והשמחה הגדולה של אנשי שלומינו. התגבר רבי מרדכי על חולשתו קם מהמיטה ויצא מחדרו ללא מלבוש עליון, כאשר ה'טלית קטן' הארוך מונח עליו, ועמד ליד הדלת כדי לראות את אנשי שלומנו הרוקדים, הוא התלהב כל כך עד שפטייר ואמר: "איך האב געמינט אז שטידי טאנצן דא, יעצט זעה איך אז צדיקים טאנצן!" - "אני חשתי שחסידים רוקדים כאן, כעת רואה אני שצדיקים רוקדים!".

פז'ר נתן לאביונים סגולה לרפואה

באותה עת פנה רבי מרדכי אל מוהרנ"ת ושאל אותו: "איז עפעס דא אין אייער רבינס ספר עפעס אן עצה אויף חית'נו?" - "האם יש בספרו של רבכם איזו עצה על 'חית'נו'?" - (היינו חולי נזפל, כי אחד מבני חלה לא עלינו בחולי זה), השיב לו מוהרנ"ת את מה שכתב רבינו הקדוש בליקוטי קמא בסימן ר"א: "פז'ר נתן לאביונים (תהלים קיב ט) - ראשי תיבות 'נפלי', עיין שם וראה עוד 'ספר המידות' אות סגולה בסופו: "סגולה לחולי נזפל שיפור צדקה פז'ר נתן לאביונים".

כששמע זאת רבי מרדכי הפטיר: "אויב אזוי - דארפן מיר אנהויבן פון דאס ניי צוטיילן צדקה!" - "אם כך - צריכים אנו להתחיל מחדש לפזר ולחלק צדקה!".

משבח את אנ"ש על בקשה לרוחניות

כנהוג בחצרות הקודש בשעת נישואין הוא זמן ועת רצון לפקידת ישועות. נכנסו קהל החסידים המשתתפים בחתונה אל רבי מרדכי עם קוויטלאך (פתקאות) כנהוג. בין הבאים להתברך היו גם מאנשי שלומנו, אמר אחר כך רבי מרדכי "רק אחד מכל הבאים ביקש ממני בקשה על רוחניות"; אותו אחד היה אחד מאנשי שלומנו, אשר כתב בקוויטל את לשון הפסוק "צרות לבבי הרחיבו, ממצוקותי הוציאני".

כמ"ש וקבעו שמונת ימי חנכה אלו להודות ולהלל לשמך הגדול, כי בוודאי צריכים להודות ולהלל לשמו הגדול יתברך הרבה הרבה מאד כשזוכים לאמונת חכמים המדריכים אותם בדרך הישר והאמת, כי תודה מבאים כשיוצאנו מצרה, וכשזוכה לאמונת חכמים שזב בחינת תנוכה, הוא נפדה וניצול מכל מיני צרות שבעולם, על כן בוודאי ראוי לו להודות ולהלל לה' יתברך כל ימי חייו אשר גמל עמו חסדים כאלה לקרבו לחיים נצחיים שהם הצדיקי אמת שנקראים חיים".

נזכור היטב על מה אנו מודים ונתחדש בימים קדושים אלו לשוב להתחבר ביתר שאת לחכמים האמיתיים שמורים לנו דרכי חיים אמיתיים שיאירו לנו לנצח נצחים.

<p>ברכת מזל טוב</p> <p>להרה"ח ר' יהודה איזנבאך שליט"א להלל נישואי בני עב"ג הרה"ח נתיב יצחק גיטלר הי"ו בחי'הו"ר יעקב גיטלר שליט"א יה"ד שיובו לבנות בית נאמן בישראל בדרך רביה'ק זי"ע</p>	<p>ברכת מזל טוב</p> <p>להרה"ח יחזקאל לייב גולדבסקי הי"ו להלל הולדת הבנת יה"ד שיובה לגרלם לתורה לחופה ולפעש"ט ולרוב נחת וקדושה</p>	<p>ברכת מזל טוב</p> <p>להרה"ח מרדכי אלימלך ארנשטיין הי"ו להלל הולדת הבנת יה"ד שיובה לגרלם לתורה לחופה ולפעש"ט ולרוב נחת וקדושה</p>	<p>ברכת מזל טוב</p> <p>להרה"ח שמשון גולדברג הי"ו להלל הולדת הבנת יה"ד שיובה לגרלם לתורה לחופה ולפעש"ט ולרוב נחת וקדושה</p>	<p>ברכת מזל טוב</p> <p>להרה"ח ר' נתן פראנק שליט"א להלל נישואי בני הרה"ח אהרן דב הי"ו יה"ד שיובו לבנות בית נאמן בישראל בדרך רביה'ק זי"ע</p>
---	--	---	---	---